

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Α.ΔΙ.Π.

ΑΡΧΗ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗΣ & ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ
ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

HELLENIC REPUBLIC

H.Q.A.

HELLENIC QUALITY ASSURANCE
AND ACCREDITATION AGENCY

EXTERNAL EVALUATION REPORT

DEPARTMENT

Τμήμα Θεωρίας και Ιστορίας της Τέχνης
(Department of Art Theory and History)

UNIVERSITY: ΑΝΩΤΑΤΗ ΣΧΟΛΗ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ
(ATHENS SCHOOL OF FINE ARTS)

European Union
European Social Fund

MINISTRY OF EDUCATION & RELIGIOUS AFFAIRS, CULTURE & SPORTS
MANAGING AUTHORITY

Co-financed by Greece and the European Union

External Evaluation Committee

The Committee responsible for the External Evaluation of the Department of Art Theory and History of the University of Athens School of Fine Arts consisted of the following four (4) expert evaluators drawn from the Registry constituted by the HQA in accordance with Law 3374/2005 :

- 1. Prof. Dr. Marie-Elisabeth Mitsou** (Coordinator)
Ludwig-Maximilians-University Munich, Germany

- 2. Prof. Dr. Thalia Vrachopoulos**
John Jay College of Criminal Justice, City University of New York, USA

- 3. Prof. Dr. Sokratis Georgiadis,**
State Academy of Art and Design, Stuttgart, Germany

- 4. Prof. Jason Karaindros**
Ecole Supérieure d'Art et de Design du Havre et de Rouen, France

Εισαγωγή

I. Διαδικασία Εξωτερικής Αξιολόγησης

Επιτόπια επίσκεψη στις εγκαταστάσεις του Τμήματος και συνεντεύξεις

Η επιτόπια επίσκεψη σε χώρους του Τμήματος Θεωρίας και Ιστορίας της Τέχνης της Ανωτάτης Σχολής Καλών Τεχνών διήρκεσε τρεις μέρες, από τη Δευτέρα 17.2.2014 έως και την Τετάρτη 19.2.2014.

Η Επιτροπή εξωτερικής αξιολόγησης συνάντησε τη Δευτέρα 17.2. τον Πρύτανη της Α.Σ.Κ.Τ., κ. Γ. Χαρβαλιά, τον Αναπληρωτή Πρόεδρο του Συμβουλίου της Α.Σ.Κ.Τ., κ. Μιχ. Αρφαρά, τον Κοσμήτορα κ. Γ. Ξηροπαΐδη και μέλη της ΜΟ.ΔΙ.Π. της Α.Σ.Κ.Τ., και συζήτησε μαζί τους τις γενικές αρχές λειτουργίας της Σχολής, διοικητικά ζητήματα μετά την ίδρυση του Τμήματος Θεωρίας και Ιστορίας της Τέχνης, το 2006-2007, στρατηγικές εσωτερικής ανάπτυξης του Τμήματος, προοπτικές ενίσχυσης και διεύρυνσης του θεματικού αντικειμένου, καθώς και σχέδια εσωτερικών μεταρρυθμίσεων. Η Επιτροπή ενημερώθηκε για την κακή οικονομική κατάσταση της Σχολής και τις συνέπειες στη λειτουργία του Ιδρύματος από τη ριζική μείωση της κρατικής επιχορήγησης, τη μείωση του διδακτικού προσωπικού και την κατάργηση των έκτακτων θέσεων διδακτικού προσωπικού (κατάργηση του ΠΔ 407/1980).

Εν συνέχεια η Επιτροπή είχε μακρά συνάντηση με τον Πρόεδρο του Τμήματος Θεωρίας και Ιστορίας της Τέχνης, κ. Ν. Δασκαλοθανάση, και τα μέλη της Ο.Μ.Ε.Α. του Τμήματος και ενημερώθηκε διεξοδικά μέσω Powerpoint για το Ιστορικό, τις κεντρικές εγκαταστάσεις και τα εκπαιδευτικά παραρτήματα του Τμήματος, τη διάρθρωση του προπτυχιακού προγράμματος σπουδών, τις θεματικές ενότητες, τις μορφές, τις μεθόδους και τους στόχους της διδασκαλίας, τις εκπαιδευτικές αρχές των διδασκόντων, τους τρόπους αξιολόγησης των φοιτητών και τα οφέλη από τη συνεργασία με το Τμήμα Εικαστικών τεχνών. Σε αυτό το πλαίσιο παρουσιάστηκαν οι κοινές δραστηριότητες των δύο Τμημάτων (Καλλιτεχνικό Εργαστήριο, Επιμέλεια εκθέσεων) και οι εκπαιδευτικές εκδρομές, και έγινε αναφορά στις διμερείς συμφωνίες του ευρωπαϊκού Προγράμματος Erasmus και στις πολιτιστικές εκδηλώσεις (διαλέξεις, ημερίδες, συνέδρια, προβολές, επιμέλειες εκθέσεων). Επίσης δόθηκε σαφής εικόνα του κανονισμού και της λειτουργίας των διδακτορικών σπουδών, της ερευνητικής πολιτικής του Τμήματος και του ερευνητικού έργου των διδασκόντων (συμμετοχή σε ερευνητικά προγράμματα, συνέδρια και συλλογικούς τόμους, δημοσιεύσεις), με παράθεση ποσοτικών στοιχείων και επιμέρους παρατηρήσεων. Τέλος δόθηκε έμφαση στους άμεσους και μελλοντικούς σχεδιασμούς σχετικά με το πρόγραμμα προπτυχιακών και μεταπτυχιακών σπουδών, Δια Βίου Εκπαίδευσης και Πρακτικής άσκησης, τη σύνδεση με την αγορά εργασίας και τη διεθνοποίηση των σπουδών, τρόπους ανάπτυξης δράσεων και βελτίωσης της γενικότερης λειτουργίας του Τμήματος.

Την Τρίτη 18.2. η Επιτροπή επισκέφτηκε το Campus της ΑΣΚΤ στην οδό Πειραιώς 256 και ξεναγήθηκε από τον Κοσμήτορα και τον Πρόεδρο του Τμήματος στις αίθουσες Θεάτρου, Κινηματογράφου και Θεωρητικών μαθημάτων, στη Βιβλιοθήκη, στην αίθουσα Η/Υ, στον

εκθεσιακό χώρο De Chirico, σε Καλλιτεχνικά Εργαστήρια και στο Εστιατόριο. Επίσης είχε την ευκαιρία να επισκεφτεί με τον Πρύτανη της ΑΣΚΤ το νέο κτίριο, που θα στεγάσει τη βιβλιοθήκη της Σχολής, να συζητήσει με το προσωπικό της βιβλιοθήκης και να διαπιστώσει τις ιδεώδεις δυνατότητες συνέργειας με το αδελφό Τμήμα Εικαστικών Τεχνών.

Την Τετάρτη 19.2. η Επιτροπή είχε διεξοδικές και γόνιμες συζητήσεις με το προσωπικό της Γραμματείας του Τμήματος, με τα μέλη Δ.Ε.Π., με αρκετούς προπτυχιακούς φοιτητές, απόφοιτους και υποψήφιους διδάκτορες του Τμήματος στο κτίριο επί της οδού Πατησίων 42 (αίθουσα Πρεβελάκη). Επίσης συνάντησε στον ίδιο χώρο θεσμικούς εκπροσώπους από το χώρο της Τέχνης και της Ιστορίας της Τέχνης (την κ. Ά. Καφέτση, Δ/ντρια ΕΜΣΤ, την κ. Κ. Αρφαρά, Καλλιτεχνική Δ/ντρια Θεάτρου & Χορού στη Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών του Ιδρύματος Ωνάση, την κ. Έ. Αγαθονίκου, Προϊσταμένη Διεύθυνσης Συλλογών, Μουσειολογικού και Καλλιτεχνικού Προγραμματισμού της Εθνικής Πινακοθήκης και τον κ. Κ. Χριστόπουλο, Καλλιτέχνη, απόφοιτο ΑΣΚΤ και Επιμελητή, μέλος της Επιστημονικής Ομάδας της Biennale) και συζήτησε εκτενώς μαζί τους τις δυνατότητες συνεργασίας του Τμήματος με μουσεία και πινακοθήκες σε επίπεδο έρευνας, διδασκαλίας και πρακτικής, άσκησης, μετεκπαίδευσης και έκτακτης απασχόλησης φοιτητών της ΑΣΚΤ (στην επιμέλεια εκθέσεων, τη μουσειολογία, τα εργαστήρια ψηφιακής παραγωγής της ΕΜΣΤ κτλ.) αλλά και επαγγελματικής αποκατάστασης αποφοίτων του Τμήματος Θεωρίας και Ιστορίας της Τέχνης της ΑΣΚΤ.

Υλικό αξιολόγησης

Ήδη την πρώτη ημέρα της επιτόπιας επίσκεψης, η Επιτροπή παρέλαβε περιεκτικό φάκελο, ο οποίος περιλάμβανε σε ηλεκτρονική (Usb stick) και έντυπη μορφή τα εξής έγγραφα:

- Πρόγραμμα Εξωτερικής Αξιολόγησης

- Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης του Τμήματος Θεωρίας και Ιστορίας της Τέχνης της ΑΣΚΤ (Φεβρ. 2014) και τα Παραρτήματα της:

1. Ταυτότητα του Τμήματος Θεωρίας και Ιστορίας της Τέχνης (Φεβρουάριος 2014).
2. Παρουσίαση του Τμήματος Θεωρίας και Ιστορίας της Τέχνης.
3. Οδηγό Σπουδών του Τμήματος Θεωρίας και Ιστορίας της Τέχνης για το ακαδημαϊκό έτος 2010-2011 (στην ελληνική και αγγλική γλώσσα), Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών ακαδημαϊκού έτους 2013-2014 και Ωρολόγιο Πρόγραμμα ακαδημαϊκού έτους 2013-2014.
4. Οδηγό Σπουδών του Τμήματος Θεωρίας και Ιστορίας της Τέχνης για το ακαδημαϊκό έτος 2007-2008 (στην ελληνική και αγγλική γλώσσα).
5. Ετήσια απογραφική έκθεση για το ακαδημαϊκό έτος 2010-2011 με παραρτήματα.
6. Ετήσια απογραφική έκθεση για το ακαδημαϊκό έτος 2009-2010 με παραρτήματα.
7. Δείγμα συμπληρωμένου απογραφικού δελτίου διδάσκοντος και μαθήματος.
8. Δείγμα συμπληρωμένου απογραφικού δελτίου φοιτητή και κείμενο με παρατηρήσεις φοιτητών, όπως καταχωρήθηκαν στα απογραφικά δελτία.
9. Δείγμα προπτυχιακής εργασίας, προπτυχιακού γραπτού εξετάσεων και άρθρου

υποψήφιας διδάκτορος.

10. Δείγματα πρακτικών συνεδριάσεων Γενικής Συνέλευσης και Γενικής Συνέλευσης Ειδικής Σύνθεσης Τμήματος.

Επίσης η Επιτροπή έλαβε αντίτυπα της εκδοτικής σειράς της ΑΣΚΤ και έλαβε γνώση των ποικίλων δημοσιεύσεων των διδασκόντων (βιβλία, περιοδικά) και των φοιτητών (έντυπα εκθέσεων) του Τμήματος.

Διαμέσου των εκτενών συζητήσεων και συνεντεύξεων με τις Πρυτανικές αρχές της Σχολής, τους εκπροσώπους του διδακτικού και διοικητικού προσωπικού, των φοιτητών, αποφοίτων και υποψήφιων διδασκόντων του Τμήματος, και θεσμικούς εκπροσώπους από το χώρο της Τέχνης, που οργανώθηκαν μεθοδικά από τη Διοίκηση του Τμήματος με την προσεκτική εξέταση της Έκθεσης Εσωτερικής Αξιολόγησης και του λοιπού ενημερωτικού (γραφτού και ψηφιακού) υλικού, των εκδόσεων και άλλων δημοσιεύσεων μελών του Τμήματος, που τέθηκαν στη διάθεση της Επιτροπής με την επιτόπια επίσκεψη στις εγκαταστάσεις της Σχολής, τους χώρους διδασκαλίας, έρευνας και πολιτιστικών εκδηλώσεων, η Επιτροπή απέκτησε πλήρη και σφαιρική εποπτεία των δραστηριοτήτων του Τμήματος Θεωρίας και Ιστορίας της Τέχνης της ΑΣΚΤ κατά την πενταετία 2006-2011, και είχε τη δυνατότητα να παρακολουθήσει με συγκεκριμένα στοιχεία την ανάπτυξη του Τμήματος και να διαπιστώσει τη δυναμική του από το 2011 ως σήμερα. Η Επιτροπή συνεργάστηκε θαυμάσια με τους εκπροσώπους του Τμήματος, οι οποίοι διευκόλυναν διακριτικά και με κάθε δυνατό τρόπο το έργο της.

II. Διαδικασία Εσωτερικής αξιολόγησης

Το υλικό εσωτερικής αξιολόγησης και τεκμηρίωσης, που βασίζεται στις Ετήσιες Εσωτερικές Εκθέσεις των προηγούμενων ακαδημαϊκών ετών, στα αρχεία του Τμήματος, στους Οδηγούς Σπουδών και στα απογραφικά δελτία των διδασκόντων και φοιτητών, ήταν πλήρες, σαφές και τεκμηριωμένο. Η Επιτροπή εκτίμησε ιδιαίτερα τα επιτεύγματα που έχουν συντελεστεί κατά το χρονικό διάστημα 2006-2011, το οποίο ισοδυναμεί με την πρώτη πενταετία λειτουργίας του νεοσύστατου Τμήματος, την κριτική στάση των εκπροσώπων του Τμήματος απέναντι στο έργο τους και τη συνεχή τους εγρήγορση για αναθεώρηση και αναβάθμιση των δράσεών τους.

A. Πρόγραμμα Σπουδών

Στόχοι και περιεχόμενο του Προγράμματος Σπουδών

Το νεοσύστατο Τμήμα Θεωρίας και Ιστορίας της Τέχνης της ΑΣΚΤ διαμόρφωσε την ταυτότητά του την πρώτη πενταετία της λειτουργίας του. Είναι το πρώτο και μοναδικό Τμήμα στον ελλαδικό χώρο που θεραπεύει το συγκεκριμένο αντικείμενο, σε συνθήκες άμεσης γειτνίασης με τα εργαστήρια του Τμήματος Εικαστικών Τεχνών. Ορισμένα μαθήματα προπτυχιακού επιπέδου είναι κοινά για φοιτητές των δύο Τμημάτων και προσφέρονται από διδάσκοντες του Τμήματος Θεωρίας και Ιστορίας της Τέχνης, οι οποίοι συμμετέχουν ενεργά και στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος Εικαστικών Τεχνών. Δεδομένου ότι στο Τμήμα δεν υφίσταται ακόμη Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών, η αξιολόγηση θα περιοριστεί στο Πρόγραμμα Προπτυχιακών και Διδακτορικών Σπουδών του Τμήματος.

Η επιστήμη της Θεωρίας και Ιστορίας της Τέχνης αντιμετωπίζεται από το Τμήμα ως ιδιαίτερος και σαφώς οριοθετημένος ακαδημαϊκός και επαγγελματικός προσανατολισμός. Κεντρικός στόχος του Προγράμματος Σπουδών του Τμήματος είναι να παρέχει τα κατάλληλα εφόδια για την άρτια κατάρτιση και σταδιοδρομία του ιστορικού και θεωρητικού της τέχνης, του τεχνοκριτικού και του επιστημονικού προσωπικού σε μουσεία, πινακοθήκες και άλλα πολιτιστικά ιδρύματα, καθώς και του καθηγητή ιστορίας της τέχνης και αισθητικής στην εκπαίδευση. Γενικότερα, με το Πρόγραμμα Σπουδών του το Τμήμα επιδιώκει να συμβάλει στην προαγωγή του κοινού καλλιτεχνικού αισθήματος και στην αισθητική αγωγή (βλ. Εσωτερική αξιολόγηση, 2.3).

Γ' αυτόν το σκοπό μεριμνά για τη διαμόρφωση ενός Προγράμματος Σπουδών με διεπιστημονικό και διαπολιτισμικό προσανατολισμό, και όσο το δυνατόν μεγαλύτερη θεματική και ερευνητική εμβέλεια, με έμφαση στον δυτικό πολιτισμό, ειδικότερα τον ευρωπαϊκό, αλλά και προοπτική ανοίγματος σε αρχαίους και σύγχρονους πολιτισμούς του υπόλοιπου κόσμου. Ασφαλώς, η Επιτροπή χαιρετίζει την απομάκρυνση από το παλαιότερο ελληνοκεντρικό μοντέλο της Ιστορίας της Τέχνης και επικροτεί τον ευρωπαϊκό προσανατολισμό του προγράμματος. Στις σημερινές παγκοσμιοποιημένες συνθήκες, θα συνιστούσαμε μάλιστα την ενίσχυση και τη διεύρυνση αυτής της ευρωπαϊκής τάσης στο Πρόγραμμα Σπουδών, το οποίο μπορεί να διεθνοποιηθεί περισσότερο διαμέσου συνεργασιών και ανταλλαγών με ξένα Πανεπιστήμια και πολιτιστικούς φορείς, και να εμπλουτιστεί με την προσθήκη επίκαιρων ερευνητικών αντικειμένων και προσεγγίσεων. Τη δυνατότητα αυτή επιτρέπει το γεγονός ότι τα περισσότερα, αν όχι όλα τα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος έχουν κάνει διδακτορικές σπουδές σε Πανεπιστήμια του εξωτερικού (Ρωσία, Ιταλία, Γαλλία, Γερμανία, Ηνωμένο Βασίλειο, ΗΠΑ) και εκπροσωπούν, επομένως, διάφορες ακαδημαϊκές παραδόσεις και εθνικές κουλτούρες.

Η μεγαλύτερη έμφαση στην πραγμάτευση ζητημάτων σύγχρονης τέχνης απαιτεί και μεγαλύτερο άνοιγμα σε σύγχρονες επιστημονικές προσεγγίσεις του εικαστικού φαινομένου αλλά και σε εξωεικαστικές περιοχές, στο βαθμό που αυτές στηρίζονται, με τον ένα ή τον άλλο

τρόπο, στην παραγωγή εικόνων. Ειδικότερα, η εντύπωση της Επιτροπής αλλά και των θεσμικών εκπροσώπων από το χώρο της Τέχνης και της Ιστορίας της Τέχνης είναι ότι στο Πρόγραμμα Σπουδών θα έπρεπε να δοθεί επιπρόσθετη έμφαση στις πολιτισμικές σπουδές (cultural studies) αλλά και στα visual studies. Μόνο με αυτό τον τρόπο, το πρόταγμα της διεπιστημονικότητας (που τονίζεται άλλωστε και στην εσωτερική αξιολόγηση του Τμήματος, βλ. 2.3.4, 3.1.1) μπορεί να γίνει πράξη και μάλιστα με τρόπο που θα επιτρέψει στο Τμήμα να συγχρονιστεί με τον ιστορικό, θεωρητικό και κριτικό λόγο της εποχής μας σχετικά με την τέχνη, και ιδιαίτερα τη σύγχρονη τέχνη. Η Επιτροπή γνωρίζει πόσο αμφιλεγόμενα είναι ακόμη τέτοιου είδους «ανοίγματα» στους κύκλους των θεωρητικών και ιστορικών της τέχνης. Πέρα όμως από τις επιμέρους απόψεις, το Τμήμα είναι αρκετά μεγάλο ώστε να μπορεί να εξασφαλίσει πλουραλισμό απόψεων και προσεγγίσεων και στον τομέα αυτό. Αυτό το αίτημα γίνεται ακόμη πιο επιτακτικό εξαιτίας της ιδιαίτερης φυσιογνωμίας του Τμήματος στο χώρο των Σπουδών Θεωρίας και Ιστορίας της Τέχνης στην Ελλάδα. Οι παραπάνω παρατηρήσεις αναφέρονται σε ολόκληρο το Πρόγραμμα Σπουδών του Τμήματος, δηλαδή αφορούν προοπτικά και το υπό έγκριση Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών.

Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών

Το Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών καταρτίζεται από την Επιτροπή Σπουδών και αναθεωρείται κάθε χρόνο από τη Γενική Συνέλευση του Τμήματος. Τα διδασκόμενα μαθήματα ανακοινώνονται εγκαίρως στους φοιτητές (με χρονοδιάγραμμα του μαθήματος και βιβλιογραφία) και αναρτώνται στην ιστοσελίδα του Τμήματος. Άλλωστε, η Επιτροπή έλαβε γνώση παλαιότερου υποδείγματος απογραφικού δελτίου εξαμηνιαίου μαθήματος, συμπληρωμένου από μέλος ΔΕΠ, που περιλαμβάνει μεταξύ άλλων την οργάνωση του μαθήματος και στατιστικά στοιχεία για τους φοιτητές.

Το Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών του ακαδημαϊκού έτους 2010-2011, το οποίο στην εσωτερική αξιολόγηση κρίνεται συνεκτικό και ευέλικτο, περιλαμβάνει εν όλω 50 υποχρεωτικά μαθήματα και 28 κατ' επιλογήν υποχρεωτικά, που αντιστοιχούν σε 240 πιστωτικές μονάδες. Είναι δομημένο σε δύο διετίες: στα πρώτα δύο έτη (10-40 εξάμηνο) κυριαρχούν τα μαθήματα εισαγωγικού χαρακτήρα, ενώ στα επόμενα δύο έτη (50-80 εξάμηνο) τα μαθήματα ειδικευσης. Τα περισσότερα υποχρεωτικά μαθήματα παραδίδονται υπό μορφή διαλέξεων, με εξαίρεση δύο εργαστηριακά μαθήματα και μια εκπαιδευτική εκδρομή κατά το 5ο εξάμηνο, η οποία ωστόσο δεν πραγματοποιείται πλέον για οικονομικούς λόγους.

Η Επιτροπή συμφωνεί με τη μείωση των μαθημάτων σε 40 και συνιστά ενθέρμως την κατά το δυνατόν αύξηση των σεμιναριακών μαθημάτων, με την προϋπόθεση ότι το μέγεθος των τάξεων θα κρατηθεί σε λειτουργικά πλαίσια (βλ. πιο κάτω Διδασκαλία). Στο Πρόγραμμα Σπουδών του ακαδημαϊκού έτους 2013-2014 διαπιστώνει σημαντική βελτίωση της κατανομής των υποχρεωτικών μαθημάτων (4-5 ανά εξάμηνο) και αντίστοιχη αύξηση των κατ' επιλογήν υποχρεωτικών μαθημάτων, στα οποία περιλαμβάνονται τώρα περισσότερα σεμινάρια. Θεωρεί πάντως σχετικά υποβαθμισμένη την παρακολούθηση Καλλιτεχνικού Εργαστηρίου ως κατ' επιλογήν υποχρεωτικού μαθήματος και προτείνει τη μετατόπιση ορισμένων παιδαγωγικών μαθημάτων από τα υποχρεωτικά στα κατ' επιλογήν υποχρεωτικά, δεδομένου ότι η σταδιοδρομία στη σχολική εκπαίδευση ενδέχεται να μην ενδιαφέρει το

σύνολο των φοιτητών του Τμήματος. Το Καλλιτεχνικό Εργαστήριο και η Πρακτική άσκηση προϋποθέτουν στενότερη συνεργασία διδασκόντων και φοιτητών των δύο Τμημάτων, πράγμα επιθυμητό, και υπόσχονται σύνδεση των σπουδών με τη δραστηριότητα εξωπανεπιστημιακών πολιτιστικών φορέων, την οποία οι εκπρόσωποι των φορέων αυτών ενθαρρύνουν. Τέλος, η Επιτροπή κρίνει ισόρροπη την κατανομή των μαθημάτων στο Ωρολόγιο πρόγραμμα 2013-2014.

Ως προς τη διάταξη της ύλης η Επιτροπή διαπίστωσε μια γραμμική αντίληψη στη διδασκαλία της ιστορίας της τέχνης και της αρχιτεκτονικής (από την αρχαιότητα ως τα σύγχρονα χρόνια), με εμφανή υποβάθμιση της ιστορίας της σύγχρονης τέχνης, που διδάσκεται μόνο στο τελευταίο εξάμηνο των τετραετών σπουδών. Συνιστά μεγαλύτερη ευελιξία στη διάταξη της διδακτέας ύλης με στόχο την εξοικείωση των φοιτητών με ζητήματα της σύγχρονης τέχνης ήδη από τα πρώτα εξάμηνα. Η συμβατική γραμμική πραγμάτευση της ιστορίας της τέχνης θα ήταν σκόπιμο να διατηρηθεί μόνο στα εισαγωγικά μαθήματα. Κατά τα άλλα, τα μαθήματα θα μπορούσαν να ομαδοποιηθούν με βάση τις συγγένειες γνωστικών αντικειμένων, ούτως ώστε να δημιουργήσουν διακριτές, αλλά εσωτερικά ευρύχωρες θεματικές ενότητες. Καθώς το Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών αναθεωρείται και επικαιροποιείται κάθε χρόνο, και με δεδομένη την εκφρασμένη επιθυμία διδασκόντων και φοιτητών για ένα Πρόγραμμα δυναμικό και σύγχρονο, οι εσωτερικές ανακατατάξεις και η διαρκής ανανέωση του περιεχομένου των σπουδών αποτελεί εφικτό στόχο. Η επικαιροποίηση του Προγράμματος Σπουδών επιβάλλεται, όπως ήδη επισημάνθηκε, και από την αλλαγή του επαγγελματικού τοπίου τα τελευταία χρόνια.

Μεταπτυχιακές και Διδακτορικές Σπουδές

Το Τμήμα έχει σχεδιάσει Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών και προχωρεί στη διαδικασία θέσπισης του σχετικού κανονισμού. Η Επιτροπή υποστηρίζει ένθερμα αυτή την προοπτική και θεωρεί ότι η λειτουργία Μεταπτυχιακού Προγράμματος είναι πρώτης προτεραιότητας στο πλαίσιο των διαρθρωτικών βελτιώσεων.

Στο Τμήμα δεν υπάρχει δομημένο Πρόγραμμα Διδακτορικών Σπουδών, εφαρμόζεται ωστόσο Κανονισμός εκπόνησης διδακτορικής διατριβής, που θέτει προϋποθέσεις στην επιλογή των υποψηφίων διδασκόντων. Η Επιτροπή θεωρεί πλήρη τον Κανονισμό και επαρκείς όρους τόσο τα κριτήρια επιλογής όσο και τη μέθοδο ελέγχου της προόδου του υποψηφίου διδάκτορα. Η τελική έγκριση της διδακτορικής διατριβής μετά την προφορική δοκιμασία ακολουθεί μια διεθνώς αναγνωρισμένη διαδικασία.

B. Διδασκαλία

Μέθοδοι διδασκαλίας

Η διδασκαλία στο Τμήμα Θεωρίας και Ιστορίας της Τέχνης διεξάγεται με τη μορφή παραδόσεων, σεμιναρίων και εργαστηρίων. Στο πλαίσιο των εργαστηριακών μαθημάτων προβλέπονται επισκέψεις στα ατελιέ του Τμήματος Εικαστικών Τεχνών. Επίσης πραγματοποιούνται επισκέψεις σε μουσεία, πινακοθήκες και άλλα πολιτιστικά ιδρύματα. Οι εκπαιδευτικές εκδρομές, απαραίτητες για τη διδακτική διαδικασία, έχουν περιοριστεί δραστικά, τα τελευταία χρόνια, λόγω ελλιπούς χρηματοδότησης. Κατά τη διδασκαλία γίνεται ευρεία χρήση ψηφιακών μέσων και νέων τεχνικών.

Σύνδεση θεωρίας και εικαστικής πρακτικής

Ειδικότερα οι φοιτητές και οι φοιτήτριες του Τμήματος εξήραν τη σημασία της σύγκλισης Ιστορίας/Θεωρίας της Τέχνης με την καλλιτεχνική παραγωγή κάτω από την κοινή στέγη της Σχολής, που πραγματοποιείται όχι μόνο στο πλαίσιο των εργαστηριακών μαθημάτων, αλλά και έξω από αυτά, με την ανάληψη από κοινού εκθεσιακών, κατά κανόνα, και (συνήθως σε συνάρτηση με αυτές) εκδοτικών πρωτοβουλιών. Υπογράμμισαν την ευεργετική επίδραση και την αξία αυτής της επικοινωνίας για το κυρίως αντικείμενο των σπουδών τους στο πεδίο της Ιστορίας και της Θεωρίας της Τέχνης. Η διαδραστικού τύπου συνάντηση θεωρητικών της τέχνης και εικαστικών δεν είναι ούτε αυτονόητη ούτε βεβαίως απαλλαγμένη από προβλήματα. Διαφορετικοί τρόποι σκέψης, διαφορετικές ιδιοσυγκρασίες και διαφορετικοί τρόποι προσέγγισης του ίδιου του καλλιτεχνικού φαινομένου απαιτούν ιδιαίτερη προσπάθεια και από τις δύο πλευρές, τόσο στο επίπεδο των διδασκόντων όσο και των διδασκομένων, προκειμένου να αναπτυχθεί ένας γόνιμος διάλογος ανάμεσα στις δυο περιοχές, χωρίς να απειληθεί η αυτονομία τους.

Οι θετικές έως τώρα εμπειρίες και η εκδηλωμένη διάθεση γι' αυτή την επικοινωνία πρέπει να οδηγήσουν μελλοντικά στην ενίσχυση και την εμπάθυνσή της. Για το σκοπό αυτό, θα ήταν σκόπιμο να αναπτυχθούν και τα κατάλληλα εργαλεία. Θα μπορούσαν λ.χ. να διοργανώνονται από τους διδάσκοντες κοινά μαθήματα (πράγμα που γίνεται ήδη σε κάποιο βαθμό) ή να εισαχθούν, πειραματικά στην αρχή και σε επιλεγμένες μόνο περιπτώσεις, στοιχεία διαθεματικών σπουδών (project studies) με τη συμμετοχή αμφοτέρων των συνιστωσών της Σχολής. Το Τμήμα Θεωρίας και Ιστορίας της Τέχνης προσφέρει, βέβαια, πολλά μαθήματα γενικής και ειδικής καλλιτεχνικής παιδείας στους φοιτητές και τις φοιτήτριες του Τμήματος Εικαστικών Τεχνών. Χωρίς να μειώνεται στο ελάχιστο η σημασία αυτής της συνεισφοράς, πρέπει να σημειωθεί ότι, στην πλειονότητά τους, τα μαθήματα αυτά διδάσκονται με τη μορφή διαλέξεων. Το ζητούμενο όμως στη συνάντηση των δύο Τμημάτων είναι, πέρα από την ακαδημαϊκή γνώση και καλλιέργεια, η ενασχόληση με συγκεκριμένα καλλιτεχνικά ζητήματα, όπως αυτά προκύπτουν μέσα από την άμεση και ζωντανή καλλιτεχνική παραγωγή. Θα ήταν, επομένως, χρήσιμο να υπάρξει προβληματισμός για μια μερική μετατόπιση του χαρακτήρα της συνεργασίας των δύο Τμημάτων σύμφωνα με τις αρχές που

εκτέθηκαν πιο πάνω. Ας σημειωθεί, τέλος, ότι η επιθυμία για μεγαλύτερη σύγκλιση θεωρίας και πρακτικής εκφράστηκε και κατά τη συνάντηση της Επιτροπής Αξιολόγησης με θεσμικούς εκπροσώπους από τους χώρους της Τέχνης και της Ιστορίας της Τέχνης.

Παραδόσεις/σεμινάρια

Από την άποψη των τρόπων διδασκαλίας επισημάνθηκε ότι στο Τμήμα Θεωρίας και Ιστορίας της Τέχνης κυριαρχεί η από καθέδρας διδασκαλία (παραδόσεις). Κατά τα πρώτα έτη λειτουργίας του Τμήματος, που συμπίπτουν με την περίοδο αξιολόγησης, το Πρόγραμμα Σπουδών χαρακτηριζόταν από καταφανή δυσαρμονία μεταξύ αριθμού παραδόσεων και αριθμού σεμιναρίων, τα οποία ήταν ελάχιστα. Το πρόβλημα αυτό έχει διαπιστωθεί από το διδακτικό προσωπικό του Τμήματος, και έχουν γίνει στο μεταξύ προσπάθειες αντιμετώπισής του. Η Επιτροπή κρίνει πάντως απαραίτητο να δοθεί, κατά το δυνατόν, μεγαλύτερη έμφαση στο σεμιναριακό τρόπο διδασκαλίας, που, από παιδαγωγική άποψη, συμβάλλει στην ενίσχυση της κριτικής και ερευνητικής στάσης των φοιτητών (έναντι μιας καταναλωτικής στάσης στην πρόσληψη της γνώσης), και βοηθά στην άσκηση των συγγραφικών, επικοινωνιακών και ρητορικών τους ικανοτήτων, στοιχεία απολύτως αναγκαία στην επαγγελματική τους θωράκιση. Υπέρ της ενίσχυσης των σεμιναρίων εκφράστηκαν ρητά και οι εκπρόσωποι των φοιτητών. Ασφαλώς, σε ένα σεμινάριο, για να είναι λειτουργικό, δεν μπορεί να συμμετέχουν περισσότεροι/ες από 15-20 φοιτητές και φοιτήτριες. Με τη μείωση ωστόσο του διδακτικού προσωπικού και την αύξηση του αριθμού εισακτέων στο Τμήμα, η εφαρμογή αυτού του καθ' όλα αναγκαίου μέτρου προσκρούει σε σοβαρά εμπόδια. Κατά συνέπεια, η εξασφάλιση επαρκούς χρηματοδότησης της Σχολής και ειδικότερα του Τμήματος από την Πολιτεία θεωρείται απαραίτητη προϋπόθεση για τη σωστή λειτουργία του θεσμού.

Αναλογία διδασκόντων/διδασκομένων

Κατά την έναρξη λειτουργίας του Τμήματος το 2006, η αναλογία διδασκόντων και διδασκομένων θα μπορούσε να θεωρηθεί ικανοποιητική. Με την κατάργηση ωστόσο του Π.Δ. 407/1980 και την αναστολή των νέων προσλήψεων, σε συνδυασμό με τη σημαντική αύξηση του αριθμού εισακτέων, η εικόνα αυτή ανετράπη άρδην, με αποτέλεσμα να δυσχεραίνεται έκτοτε σημαντικά η διδασκαλία στο σύνολο της. Ιδιαίτερα προβληματική εμφανίζεται η συνθήκη αυτή για τη διεξαγωγή των σεμιναρίων, των οποίων η ενίσχυση κρίνεται απ' όλες τις πλευρές αναγκαία (βλ. πιο πάνω). Προς το παρόν τα προβλήματα αυτά αντιμετωπίζονται εκ των ενόντων, κυρίως με εθελοντική προσφορά εργασίας εκ μέρους του διδακτικού προσωπικού (πέρα από την εκπλήρωση των τυπικών τους καθηκόντων). Εντούτοις, κάτι τέτοιο δεν μπορεί ούτε επιτρέπεται να αποτελέσει μόνιμη κατάσταση και επιβάλλεται να αντιμετωπιστεί επειγόντως με λήψη ανάλογων μέτρων εκ μέρους της Πολιτείας.

Επικοινωνία διδασκόντων/διδασκομένων

Η συνεργασία διδασκόντων και διδασκομένων κρίνεται, ιδιαίτερα από τους φοιτητές, ως πολύ ικανοποιητική. Κατά τις συζητήσεις τους με την Επιτροπή Αξιολόγησης, οι φοιτητές τόνισαν ότι η συνεργασία αυτή επεκτείνεται πέρα από τις ώρες διαδασκαλίας, ότι οι διδάσκοντες είναι προσιτοί στους σπουδαστές και πρόθυμοι να τους παράσχουν, πέρα από τις τυπικές τους υποχρεώσεις, κάθε δυνατή βοήθεια στις σπουδές τους. Για λόγους ορθότητας πρέπει να σημειωθεί εδώ ότι οι εκπρόσωποι των φοιτητών (προπτυχιακών, αποφοίτων και υποψήφιων διδακτόρων) είχαν επιλεγεί με top-down διαδικασίες.

Υποδομή

Κτιριακή υποδομή

Η υποδομή της Σχολής σε κτιριακές εγκαταστάσεις είναι γενικά πολύ καλή. Το κτίριο της Οδού Πατησίων (το ένα από τα δύο νεοκλασικά περίπτερα που παρεμβάλλονται μεταξύ της Οδού Πατησίων και του Κτιρίου Αβέρωφ του ΕΜΠ) λειτουργεί ως Πρυτανεία με παρακείμενη αίθουσα συνεδριάσεων. Το κυρίως Campus βρίσκεται στην Οδό Πειραιώς, σε μετασκευασμένο για τον νέο σκοπό βιομηχανικό συγκρότημα (υφαντουργείο), αποτελείται δε από τρεις μεγάλες, καλά εξοπλισμένες αίθουσες εκδηλώσεων (διαλέξεων, θεάτρου, κινηματογράφου, που μπορούν να χρησιμοποιηθούν, και χρησιμοποιούνται, και ως αίθουσες διδασκαλίας), από μικρές αίθουσες παραδόσεων, πλήθος εργαστηρίων για τους φοιτητές του Τμήματος Εικαστικών Τεχνών, ατομικά εργαστήρια των μεταπτυχιακών φοιτητών και γραφεία. Συμβολική κεφαλή του συγκροτήματος πρέπει να θεωρηθεί η βιβλιοθήκη της Σχολής, που πρόκειται να μεταφερθεί σύντομα στο νέο κτίριο, το οποίο έχει ανεγερθεί γι' αυτή τη χρήση σε άλλο σημείο του Campus. Τέλος, στο συγκρότημα λειτουργεί και το εστιατόριο της Σχολής.

Υπάρχουν δυνατότητες επέκτασης του κτιριακού εξοπλισμού με την ανάπλαση μικρού κτιρίου με όψη επί της οδού Πειραιώς, το οποίο βρίσκεται σήμερα σε ερειπίωδη κατάσταση. Οι χώροι που θα προκύψουν θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για τη στέγαση της Διοίκησης της Σχολής, αλλά και ως χώροι εργασίας του Τμήματος Θεωρίας και Ιστορίας της Τέχνης, δεδομένου ότι ο καταμερισμός των υπάρχοντων χώρων στα δύο Τμήματα της ΑΣΚΤ είναι προς το παρόν ανισοβαρής σε βάρος του Τμήματος Θεωρίας και Ιστορίας της Τέχνης – γεγονός που οφείλεται εν μέρει στο διαφορετικό είδος σπουδών που προσφέρει καθένα από τα δύο Τμήματα και στον υψηλότερο αριθμό φοιτητών και διδασκόντων του Τμήματος Εικαστικών Τεχνών, στην αντικειμενική δηλαδή ανάγκη του για περισσότερους και μεγαλύτερους χώρους. Επιβάλλεται επιπρόσθετα να λυθεί το ζήτημα του πάρκινγκ στο Campus, να απομακρυνθούν δηλαδή τα αυτοκίνητα από τους ανοιχτούς χώρους του συγκροτήματος, ώστε να διαμορφωθούν κατάλληλα ως υπαίθριοι τόποι κοινωνικής συνάντησης και αναψυχής της ακαδημαϊκής κοινότητας.

Στον κτιριακό εξοπλισμό του Τμήματος προστίθενται και οι ανά την Ελλάδα εξωτερικοί σταθμοί του Ιδρύματος, σε χώρους ιδιαίτερης πολιτιστικής αξίας ή/και φυσικού κάλλους, που μπορούν να εξυπηρετήσουν ποικίλες ανάγκες, προσφέρονται μάλιστα ιδιαίτερα για τη

διοργάνωση θερινών σχολείων (summer schools) κτλ. Η γενικά καλή κατάσταση του Campus παρουσιάζει ωστόσο και ορισμένα προβλήματα. Έτσι, οι μικρές αίθουσες διδασκαλίας κρίνονται ανεπαρκείς από άποψη επίπλωσης και εξοπλισμού (σταθεροί προβολείς οπτικού υλικού από ψηφιακές συσκευές, δυνατότητα συσκότισης αιθουσών κτλ.). Ας επισημανθεί, τέλος, η ανάγκη δημιουργίας χώρων για τη διεξαγωγή σεμιναριακών μαθημάτων, κατά προτίμηση στους νυν χώρους της βιβλιοθήκης, μετά τη μετακόμισή της στο νέο κτίριο του Campus της οδού Πειραιώς που προορίζεται γι' αυτόν το σκοπό, ή στο ίδιο το νέο κτίριο.

Μέσα έρευνας και διδασκαλίας

Ως προς τα μέσα έρευνας και διδασκαλίας, ενώ θεωρείται εξαιρετική η πληρότητα της βιβλιοθήκης, επισημαίνεται ότι: (α) επιβάλλεται να αυξηθούν δραστικά οι ώρες λειτουργίας της, η οποία ήδη καλύπτεται εν μέρει από εθελοντική εργασία φοιτητών· (β) πρέπει να εξασφαλιστούν επειγόντως οι αναγκαίοι πόροι για την αγορά νέων εκδόσεων και περιοδικών, καθώς και για την πλήρη αποκατάσταση της πρόσβασης σε βάσεις ψηφιακών δεδομένων (π.χ. JSTOR) που έχει διακοπεί. Ιδιαίτερα όσον αφορά τους περιορισμούς στην αγορά βιβλίων και περιοδικών, πέρα από τα άμεσα προβλήματα επιστημονικής ενημέρωσης, προκύπτει προοπτικά ένα μείζον πρόβλημα αναπλήρωσης των κενών που θα έχουν στο μεταξύ δημιουργηθεί. Επισημαίνεται επίσης η ανάγκη εγκατάστασης και λειτουργίας περισσότερων υπολογιστών στη βιβλιοθήκη. Επίσης θα ήταν ευκαίριο, μελλοντικά, να διαθέτει το Τμήμα μικρό αριθμό φορητών υπολογιστών προς δανεισμό σε φοιτητές που δεν έχουν στην κατοχή τους υπολογιστή.

Οι φοιτητές υπογράμμισαν τη μεγάλη σημασία της υπηρεσίας e-class, που ήδη λειτουργεί και με την οποία εξασφαλίζεται η διαδικτυακή πρόσβαση σε ψηφιοποιημένη βιβλιογραφία και εν γένει ψηφιοποιημένα υλικά μελέτης. Το σύστημα κρίνεται ιδιαίτερα λειτουργικό και πρέπει να ενθαρρυνθεί η συστηματική εφαρμογή και διεύρυνσή του.

Σύστημα εξετάσεων

Το σύστημα εξετάσεων, που συνίσταται σε τελική γραπτή ή προφορική εξέταση, ενδιάμεσες πρακτικές ασκήσεις, και εργασίες για την εμπέδωση των θεωρητικών και πρακτικών ζητημάτων που πραγματεύεται κάθε μάθημα, ανταποκρίνεται στα απαιτούμενα κριτήρια. Στο πλαίσιο των δυνατοτήτων του Προγράμματος Σπουδών και της οργάνωσης της διδασκαλίας (μικρότερες τάξεις, σεμιναριακά μαθήματα), θα ήταν σκόπιμο να δοθεί περισσότερη έμφαση στην εκπόνηση γραπτών εργασιών, βασισμένων σε αυτόνομη έρευνα, παρά στην απλή αποτύπωση της διδαχθείσας ύλης.

Διασύνδεση έρευνας και διδασκαλίας

Η έρευνα στο Τμήμα έχει προς το παρόν τη μορφή είτε ανεξάρτητου ερευνητικού έργου των διδασκόντων (ενίοτε στο πλαίσιο ερευνητικών προγραμμάτων) είτε έρευνας που διεξάγεται

στο πλαίσιο της εκπόνησης διδακτορικών διατριβών. Είναι αυτονόητο πως το ερευνητικό έργο των διδασκόντων επιδρά στη διδασκαλία και την ποιότητά της. Ωστόσο, η ερευνητική δραστηριότητα των υποψήφιων διδασκόντων θα μπορούσε να βρει διόδους προς τη διδασκαλία αν υπήρχε δυνατότητα συμμετοχής τους στη διδακτική διαδικασία. Για την ώρα, κάτι τέτοιο γίνεται μόνο περιστασιακά, άτυπα και σε εθελοντική βάση. Ευκαίριο θα ήταν συνεπώς να δημιουργηθούν δομές που θα επέτρεπαν μια πιο ουσιαστική και συστηματική εμπλοκή των υποψήφιων διδασκόντων στη διδασκαλία. Η δημιουργία δομημένων ερευνητικών προγραμμάτων που θα επέτρεπαν μια διευρυμένη διασύνδεση της έρευνας με τη διδασκαλία σε προπτυχιακό και, προοπτικά, σε μεταπτυχιακό επίπεδο θεωρείται, εξαιτίας του μεγέθους του Τμήματος, μάλλον δύσκολη. Η ανάθεση διδασκαλίας σε μεταδιδάκτορες, διδάκτορες και υποψήφιους διδάκτορες στο πλαίσιο φροντιστηριακών ασκήσεων θα ήταν ωστόσο ευκαίρια.

Κινητικότητα

Η κινητικότητα των φοιτητών εμφανίζεται προς το παρόν περιορισμένη. Αυτό οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι το Τμήμα είναι νεοσύστατο. Το διδακτικό προσωπικό έχει πλήρη επίγνωση της σημασίας που έχει η εφαρμογή της αρχής της κινητικότητας και εργάζεται για τη δημιουργία των σχετικών προϋποθέσεων. Σημαντική δομική προϋπόθεση για να γίνουν οι προθέσεις πραγματικότητα είναι η διασύνδεση του Τμήματος με αντίστοιχα Τμήματα Πανεπιστημίων ή συναφών Σχολών του εξωτερικού διαμέσου προγραμμάτων ακαδημαϊκών ανταλλαγών (λ.χ. Erasmus). Και σε αυτό τον τομέα γίνονται αξιόπαινες προσπάθειες από μέρους του Τμήματος. Προς αυτή την κατεύθυνση χρήσιμη θα ήταν η πρόσκληση επισκεπτών καθηγητών για συμμετοχή σε μαθήματα του Τμήματος, η αντίστοιχη συμμετοχή διδασκόντων του Τμήματος στο διδακτικό πρόγραμμα ξένων Πανεπιστημίων, καθώς και η οργάνωση κοινών ξενόγλωσσων σεμιναρίων στο πλαίσιο θερινού σχολείου (summer school), ενδεχομένως σε καλλιτεχνικούς σταθμούς της ΑΣΚΤ, του προπτυχιακού και ιδίως του μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών.

Αξιολόγηση

Αναγκαίος όρος για την εφαρμογή της αξιολόγησης των διδασκόντων από τους διδασκομένους του Τμήματος είναι η επίτευξη συναίνεσης μεταξύ των δύο μερών ως προς την αξία αυτής της διαδικασίας.

Διαδικαστικά και ουσιαστικά ζητήματα αναφορικά με την οργάνωση και διεξαγωγή της αξιολόγησης έχουν συζητηθεί διεξοδικά στα αρμόδια συλλογικά όργανα σε επίπεδο Τμήματος και Ιδρύματος με συμμετοχή και εκπροσώπων των φοιτητών, τα δε ερωτηματολόγια - απογραφικά δελτία, όπως αυτά προτείνονται από την ΑΔΙΠ, έχουν ήδη εξειδικευθεί, ώστε να ανταποκρίνονται κατά το δυνατόν στις ιδιαιτερότητες του Τμήματος Θεωρίας και Ιστορίας της Τέχνης, στο πλαίσιο της συγχρηματοδοτούμενης πράξης "ΜΟΔΙΠ ΑΣΚΤ". Στο πλαίσιο της ίδιας πράξης έχει δημιουργηθεί ολοκληρωμένο πληροφοριακό σύστημα, συμβατό με το αντίστοιχο της ΑΔΙΠ, με στόχο την αυτοματοποίηση και απλοποίηση των εν λόγω διαδικασιών.

Γ. Έρευνα

Στόχοι και κριτήρια της έρευνας

Το Τμήμα επιδιώκει την προσέλκυση έγκριτων ερευνητών για την πλήρωση των μόνιμων θέσεων ΔΕΠ, την οργάνωση διαλέξεων και σεμιναρίων, και άλλων διδακτικών και πολιτιστικών δράσεων. Επίσης επιδιώκει την ατομική και συλλογική συμμετοχή σε ερευνητικά προγράμματα και συγχρηματοδοτούμενες πράξεις (Ηράκλειτος ΙΙ, Θαλής, Αριστεία κτλ.), τη συνεργασία με άλλες Σχολές του εσωτερικού και της αλλοδαπής, και την επιλογή αξιόλογων ερευνητικών προτάσεων για εκπόνηση διδακτορικής διατριβής.

Το Τμήμα θέτει υψηλά κριτήρια και υψηλούς στόχους στο ερευνητικό πεδίο, για διδάσκοντες και φοιτητές του. Έτσι, προσβλέπει λ.χ. στη μεγαλύτερη συμμετοχή των προπτυχιακών φοιτητών του στις δράσεις του αντίστοιχου Τμήματος Εικαστικών τεχνών (εργαστήρια, οργάνωση εκθέσεων), στη συχνότερη οργάνωση εκπαιδευτικών επισκέψεων σε μουσεία, πινακοθήκες κτλ. και εκπαιδευτικών εκδρομών, διαλέξεων και άλλων πολιτιστικών εκδηλώσεων, που εξοικειώνουν τους φοιτητές με την έρευνα στο αντικείμενο των σπουδών τους. Βεβαίως επιθυμεί τη μεγαλύτερη δυνατή συμμετοχή των υποψήφιων διδασκόντων σε ερευνητικά προγράμματα και εκδηλώσεις, και την οργάνωση σεμιναρίων ή workshops στο πλαίσιο των Διδακτορικών Σπουδών.

Ερευνητική δραστηριότητα

Διδάσκοντες του Τμήματος Θεωρίας και Ιστορίας της Τέχνης συμμετέχουν ενεργά στο υπάρχον Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος Εικαστικών Τεχνών και σχεδιάζουν να το ενισχύσουν με ένα δικό τους Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών, το οποίο θα τεθεί σε εφαρμογή αμέσως μετά το πέρας της εξωτερικής αξιολόγησης. Επίσης το Τμήμα έχει ήδη απονείμει τρεις διδακτορικούς τίτλους σπουδών και έχει εγκρίνει, τα τελευταία χρόνια –κυρίως μετά το 2011, γεγονός που φανερώνει τη δυναμική της ερευνητικής δραστηριότητας– 32 προτάσεις διδακτορικών διατριβών, που επιβλέπονται ήδη από μέλη ΔΕΠ του Τμήματος.

Όπως ήδη επισημάνθηκε, η ποιότητα των υποδομών για την έρευνα είναι ικανοποιητική, με την επιφύλαξη ότι ο ηλεκτρονικός εξοπλισμός (υπολογιστές, ψηφιακές συσκευές, προγράμματα και εφαρμογές) δεν ανανεώνεται όσο θα έπρεπε, και ότι, μετά το 2011, η βιβλιοθήκη της Σχολής δεν ενημερώνεται πλέον επαρκώς σε βιβλία, περιοδικές εκδόσεις και ψηφιακό υλικό λόγω έλλειψης πόρων. Αν η ελλιπής ενημέρωση της βιβλιοθήκης συνεχιστεί, είναι βέβαιο πως θα επηρεάσει δυσμενώς την ποιότητα του ερευνητικού έργου του Τμήματος (διδασκόντων και υποψήφιων διδασκόντων).

Στις επιστημονικές δημοσιεύσεις του Τμήματος περιλαμβάνονται η εκδοτική σειρά Ιστορίας και Θεωρίας της Τέχνης (5 τόμοι), ένα πρόσφατο περιοδικό Ιστορίας της Τέχνης, και τα αυτοτελή έργα, οι επιμέλειες εκδόσεων και μεταφράσεων, τα άρθρα σε ελληνικά και διεθνή περιοδικά και συλλογικούς τόμους και οι βιβλιοκρισίες των διδασκόντων. Ο αριθμός και η

ποιότητα των επιστημονικών δημοσιεύσεων των μελών ΔΕΠ του Τμήματος κρίνεται ικανοποιητικός. Η εθνική και διεθνής αναγνώριση της ερευνητικής δραστηριότητας του Τμήματος επιβεβαιώνεται από την αύξηση των εξωτερικών προσκλήσεων προς τους διδάσκοντες για διαλέξεις, συμμετοχή σε συνέδρια, σε συμβουλευτικές και εξεταστικές επιτροπές κτλ., καθώς και των επιστημονικών συνεργασιών σε εθνικές και διεθνείς ερευνητικές δράσεις.

Κατά το χρονικό διάστημα 2006-2011, διδάσκοντες του Τμήματος συμμετείχαν σε 15 διεθνή ερευνητικά προγράμματα ως συντονιστές και σε 13 προγράμματα ως εταίροι (partners), ενώ 5 μέλη ΔΕΠ κατείχαν διοικητικές θέσεις σε διεθνείς ακαδημαϊκούς οργανισμούς και επιστημονικές εταιρείες.

Αποτελέσματα της ερευνητικής δραστηριότητας και προτάσεις βελτίωσης

Για το σύντομο διάστημα λειτουργίας του Τμήματος (2006-2011), τα αποτελέσματα του ερευνητικού έργου των μελών του (επιστημονικές δημοσιεύσεις, ερευνητικά προγράμματα, διεθνείς συνεργασίες) κρίνονται θετικά και υπόσχονται πολλά για τις μελλοντικές προοπτικές του Ιδρύματος. Κατά την κρίση της Επιτροπής, επιβάλλεται η λειτουργία, το συντομότερο, Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών. Επίσης κρίνεται απολύτως απαραίτητη η οργάνωση σεμιναριακού κύκλου (Colloquium) για υποψήφιους διδάκτορες με την ενεργή συμμετοχή των επιβλεπόντων καθηγητών και άλλων διδασκόντων στην αποτίμηση της προόδου των διδακτορικών εργασιών.

Όπως ήδη επισημάνθηκε, θα ήταν ωφέλιμη η περαιτέρω συνεργασία, σε επίπεδο ερευνητικών προγραμμάτων και πολιτιστικών δράσεων, με το Τμήμα Εικαστικών Τεχνών καθώς και με επίσημους εξωπανεπιστημιακούς φορείς της Τέχνης και της Ιστορίας της Τέχνης. Τέλος, κρίνεται αναγκαία η περαιτέρω διεθνοποίηση της ερευνητικής δραστηριότητας του Τμήματος Θεωρίας και Ιστορίας της Τέχνης, με συμμετοχή σε ευρωπαϊκά ερευνητικά προγράμματα, συνεργασία με ξένες Σχολές και ενίσχυση γενικότερα της κινητικότητας των διδασκόντων.

Δ. Άλλες υπηρεσίες

Το Τμήμα κρίνει τις παρεχόμενες διοικητικές και τεχνικές υπηρεσίες αρκετά ικανοποιητικές. Επισημαίνεται, ωστόσο, και από το διδακτικό και από το διοικητικό προσωπικό η άμεση ανάγκη μηχανοργάνωσης του Τμήματος, που θα απελευθερώσει στον διοικητικό τομέα δυνάμεις απαραίτητες για την παραπέρα βελτίωση των προσφερόμενων υπηρεσιών. Στο ζήτημα αυτό παρατηρείται καθυστέρηση σε σχέση με τον αρχικό προγραμματισμό. Δεδομένης της αύξησης του αριθμού των φοιτητών και φοιτητριών, η καθυστέρηση αυτή πρέπει να θεωρηθεί κρίσιμη. Ας σημειωθεί ότι η γραμματεία του Τμήματος, εκτός από τα συνήθη γραμματειακά της καθήκοντα –τήρηση μητρώου και ατομικών φακέλων των φοιτητών, εγγραφές και ανανεώσεις εγγραφών, κατάταξη πτυχιούχων, οργάνωση και διεξαγωγή τμηματικών και πτυχιακών εξετάσεων, καταχώριση και ανακοίνωση βαθμολογιών, ενεργοποίηση διαδικασίας υποτροφιών ΙΚΥ, χορήγηση πιστοποιητικών φοίτησης, αναλυτικής βαθμολογίας και περάτωσης σπουδών, πληροφόρηση των φοιτητών/φοιτητριών και του κοινού, τήρηση του Προγράμματος Σπουδών του Τμήματος και παρακολούθηση των τροποποιήσεών του, εποπτεία και συντονισμός της εκπαιδευτικής δραστηριότητας του Τμήματος, πραγματοποίηση εξετάσεων και μέριμνα για την κατανομή και τη διάθεση του τεχνικού εξοπλισμού των κτιριακών εγκαταστάσεων του Τμήματος, διανομή των συγγραμμάτων– και τη γραμματειακή υποστήριξη των οργάνων του Τμήματος, επωμίζεται καθήκοντα που αφορούν την υποστήριξη άλλων διαδικασιών (λ.χ. της εκλογής ή/και εξέλιξης του διδακτικού προσωπικού), ενώ πρόσφατα η γραμματέας του Τμήματος ανέλαβε (προσωρινά) και τα καθήκοντα γραμματέως της κοσμητείας. Το υπάρχον προσωπικό κρίνεται από την Επιτροπή αριθμητικά επαρκές, με την προϋπόθεση ότι ο αριθμός των φοιτητών και φοιτητριών δεν θα αυξηθεί στο μέλλον και ότι η Γραμματεία του Τμήματος δεν θα αναλαμβάνει εξωτμηματικά καθήκοντα. Στην αντίθετη περίπτωση, θα τεθεί επιτακτικά η ανάγκη αύξησης του προσωπικού.

Οι απόφοιτοι του Τμήματος με τους οποίους η Επιτροπή είχε την ευκαιρία να συνομιλήσει, τόνισαν τη σημασία της ύπαρξης Γραφείου Διασύνδεσης (που έχει στις αρμοδιότητές του τη διασύνδεση φοιτητών και αποφοίτων της Σχολής με την αγορά εργασίας, την εκπόνηση στατιστικών μελετών και την οργάνωση δομών για τη διευκόλυνση της πρόσβασης των φοιτητών με αναπηρία στην εκπαίδευση και την αγορά εργασίας).

Για τις παρατηρήσεις της Επιτροπής σχετικά με τις υποδομές του Τμήματος βλ. πιο πάνω Διδασκαλία/Υποδομές.

Η δημόσια διαδικτυακή παρουσία του Τμήματος ολοκληρώνεται σταδιακά και επικαιροποιείται τακτικά. Η Επιτροπή επισημαίνει ωστόσο ότι η κεντρική ιστοσελίδα της Σχολής έχει (πέρα από τον τίτλο της) ως μοναδικό της περιεχόμενο τους κόμβους που οδηγούν στα subdomains των δύο Τμημάτων. Αυτό, σε επίπεδο εντυπώσεων, βρίσκεται σε κάποια ανακολουθία με το χαρακτήρα της ΑΣΚΤ ως καταρχήν ενιαίας σχολής. Σε επίπεδο χρηστικότητας, οι προσβάσεις σε κεντρικά μπλοκ πληροφοριών δεν μπορούν να γίνουν με κεντρικό τρόπο παρά μόνο μέσω των subdomains.

Συνεργασία με κοινωνικούς και πολιτιστικούς φορείς

Σταθερό στόχο του Τμήματος αποτελεί η ανάπτυξη σχέσεων συνεργασίας με φορείς του πολιτισμού και της τέχνης, πράγμα που εκφράστηκε με σαφήνεια τόσο από το διδακτικό προσωπικό όσο και από τις φοιτήτριες και τους φοιτητές του Τμήματος. Η δημιουργία Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης στην Αθήνα, η προγραμματιζόμενη ανακαίνιση της Εθνικής Πινακοθήκης με την ταυτόχρονη καθ' ύψος και κατ' έκτασιν επέκτασή της και η επαναλειτουργία της με νέους όρους θα αποτελέσουν ισχυρούς πόλους εικαστικού πολιτισμού και επομένως εξίσου ισχυρούς έλξης για το Τμήμα στην εφαρμογή μιας εξωστρεφούς στρατηγικής συνεργασιών. Δημόσια και ιδιωτικά μουσειακά και εκθεσιακά ιδρύματα και καλλιτεχνικοί χώροι στο κέντρο αλλά και στην περιφέρεια αποτελούν δυνητικά προνομιακούς εταίρους του Τμήματος. Τέλος, περιοδικές εκδηλώσεις στο χώρο της τέχνης και του πολιτισμού, καταξιωμένες ή νεότερες, όπως το Φεστιβάλ Αθηνών ή το ReMap, προσφέρουν ιδανικές πλατφόρμες στις οποίες το Τμήμα μπορεί να διεκδικήσει τη δική του παρουσία. Είναι ευτύχημα ότι, παρά την οικονομική κρίση που έχει πλήξει τη χώρα, στον τομέα της τέχνης παρατηρείται αξιοπρόσεκτη κινητικότητα, η οποία προσφέρει στο Τμήμα ευκαιρίες διαρκούς και εντατικής επαφής με τα ίδια τα καλλιτεχνικά φαινόμενα, αλλά και ευκαιρίες να αναπτύξει ιστορικό, θεωρητικό και κριτικό λόγο σε ζητήματα της τέχνης, με συμμετοχή όλων των βαθμίδων της ακαδημαϊκής ιεραρχίας του Τμήματος. Ειδικά για τους φοιτητές και τις φοιτήτριες του Τμήματος πρέπει να επιδιωχθεί η προσέγγιση των προαναφερθέντων χώρων για ποικίλες δράσεις: επισκέψεις, συμμετοχή στη διοργάνωση εκθέσεων με τη μορφή πρακτικής άσκησης, ανάληψη ρόλου ξεναγών σε εκθέσεις, συμβολή στη συγγραφή κειμένων και στην τεκμηρίωση εκδηλώσεων, αρχειοθέτηση των υλικών τους κτλ. Το κυριότερο όμως, οι χώροι αυτοί μπορούν να λειτουργήσουν ως πεδίο πρωτογενούς έρευνας τόσο στο πτυχιακό όσο και στο προγραμματιζόμενο μεταπτυχιακό επίπεδο. Το Τμήμα Θεωρίας και Ιστορίας της Τέχνης είναι άρτια εφοδιασμένο για τέτοιου είδους πρωτοβουλίες εξαιτίας της πλούσιας πείρας που αποκτά στη μικροκλίμακα της Σχολής χάρη στην καθημερινή συνεργασία του με το Τμήμα Εικαστικών Τεχνών.

Ε. Στρατηγικός σχεδιασμός, προοπτικές βελτίωσης και αντιμετώπισης ανασχετικών παραγόντων

Ο σχεδιασμός μιας στρατηγικής ακαδημαϊκής ανάπτυξης απαιτεί την ύπαρξη σταθερών μεγεθών στα οποία να μπορεί αυτή να στηριχθεί. Ένα τέτοιο σημαντικό μέγεθος αποτελούν τα οικονομικά του Τμήματος καθώς και της Σχολής γενικότερα. Σε συνθήκες κρίσης και αυστηρής δημοσιονομικής πολιτικής, οι προοπτικές ανάπτυξης, χωρίς καμία απολύτως ευθύνη της Σχολής, αναγκαστικά συρρικνώνονται. Ωστόσο, το μεγαλύτερο πρόβλημα –πέρα από τις δραματικές περικοπές στον προϋπολογισμό της Σχολής– έγκειται στο γεγονός ότι η Πολιτεία δεν είναι σε θέση, προς το παρόν τουλάχιστον, να παράσχει στοιχειώδεις συνθήκες προγραμματικής σταθερότητας. Πρόκειται για κεφαλαιώδες έλλειμμα που μπορεί να φαλκιδεύσει και τις καλύτερες των αναπτυξιακών προθέσεων και, στη χειρότερη περίπτωση, να αποθαρρύνει ακόμη και την ίδια τη διατύπωσή τους. Από αυτή την άποψη, είναι αξιοθαύμαστο ότι το Τμήμα και η Σχολή, παρά τις ολωσδιόλου αντίξοες συνθήκες που αντιμετωπίζουν, προσπαθούν να εξασφαλίσουν όρους καλής λειτουργίας, να προγραμματίζουν και να εφαρμόζουν, στο μέτρο του δυνατού, περαιτέρω ενέργειες.

- Η σχεδιαζόμενη εισαγωγή Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών, η αναμόρφωση των διδακτικών μεθόδων με μεγαλύτερη έμφαση στη διεξαγωγή σεμιναριακών μαθημάτων και η εισαγωγή του θεσμού των διπλωματικών εργασιών αποτελούν βραχυ/μεσοπρόθεσμους στόχους στο επίπεδο των σπουδών.

- Η αύξηση του αριθμού του Διδακτικού Προσωπικού είναι άμεση ανάγκη του Τμήματος στο επίπεδο της στελέχωσης του ενόψει των ανωτέρω μέτρων, αλλά και της αύξησης του αριθμού των φοιτητών και φοιτητριών.

- Η μεταφορά της βιβλιοθήκης της Σχολής στο νέο κτίριο και, σε συνδυασμό με αυτό, η εξασφάλιση επαρκών χώρων κυρίως για τη διεξαγωγή των σεμιναρίων είναι βραχυπρόθεσμος στόχος στο επίπεδο της κτιριακής υποδομής.

- Στο επίπεδο της ψηφιοποίησης των διοικητικών διαδικασιών, στόχος είναι η άμεση εφαρμογή της μηχανοργάνωσης.

- Στο επίπεδο της διασύνδεσης της Σχολής, βραχυ/μεσοπρόθεσμος στόχος είναι η υπογραφή πρωτόκολλων συνεργασίας με φορείς της Τέχνης και του Πολιτισμού.

- Η διεθνής διασύνδεση του Τμήματος αποτελεί επίσης άμεσο στόχο, που επιδιώκεται καταρχήν με την εντατικοποίηση των προσπαθειών για διεύρυνση της συμμετοχής στο Πρόγραμμα Erasmus.

F. Συμπεράσματα και συστάσεις της Επιτροπής Εξωτερικής Αξιολόγησης

Συμπερασματικά, η αξιολόγηση του Τμήματος Θεωρίας και Ιστορίας της Τέχνης, που έγινε με αυστηρά κριτήρια και με ακαδημαϊκό πρότυπο αντίστοιχα τμήματα και σχολές της Ευρώπης και των ΗΠΑ, είναι απολύτως θετική. Πρόκειται για ένα δυναμικό τμήμα με ξεχωριστή φυσιογνωμία στον ελληνικό χώρο, καθώς είναι το μόνο πανεπιστημιακό ίδρυμα που προσφέρει αυτόνομες σπουδές Θεωρίας και Ιστορίας της Τέχνης υπό τη σκέπη της ΑΣΚΤ και σε στενή συνάφεια με την καλλιτεχνική παραγωγή στο αντίστοιχο Τμήμα Εικαστικών Τεχνών.

Κατά τη βραχύχρονη λειτουργία του (2006-2011), το Τμήμα κατόρθωσε

- 1) να στελεχώσει το διδακτικό προσωπικό του με ικανούς ερευνητές, που διαθέτουν αξιόλογη ακαδημαϊκή εμπειρία σε πανεπιστήμια της Ευρώπης και των ΗΠΑ, αναπτύσσουν ερευνητική δραστηριότητα και μεριμνούν για τη βελτίωση της διδασκαλίας και των παρεχομένων σπουδών
- 2) να προσελκύσει καλούς προπτυχιακούς φοιτητές και υποψήφιους διδάκτορες
- 3) να διαμορφώσει ένα σύγχρονο Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών με ευρωπαϊκό προσανατολισμό και έμφαση στη διεπιστημονικότητα, το οποίο ανανεώνεται σε τακτά διαστήματα, και ένα Πρόγραμμα Διδακτορικών Σπουδών υψηλών προδιαγραφών
- 4) να αναπτύξει γόνιμη συνεργασία με το αδελφό Τμήμα Εικαστικών Τεχνών, με συμμετοχή των διδασκόντων του στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών του Εικαστικού Τμήματος και των φοιτητών του σε κοινές καλλιτεχνικές και πολιτιστικές δράσεις
- 5) να δημιουργήσει διόδους συνεργασίας με εξωπανεπιστημιακούς φορείς Τέχνης και Πολιτισμού με στόχο την ευρύτερη κατάρτιση και επαγγελματική θωράκιση των φοιτητών και φοιτητριών του.

Η λειτουργία του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών, που αποτελεί άμεση προτεραιότητα, θα επιτρέψει την περαιτέρω εμπάθυνση και εξειδίκευση των Σπουδών Θεωρίας και Ιστορίας της Τέχνης και θα δημιουργήσει τον απαραίτητο συνδετικό κρίκο ανάμεσα στις προπτυχιακές και τις διδακτορικές σπουδές.

Οι επιμέρους συστάσεις της Επιτροπής Αξιολόγησης συνιστούν προτάσεις για περαιτέρω διαρθρωτικές βελτιώσεις του διδακτικού και ερευνητικού έργου του Τμήματος, των διοικητικών υπηρεσιών και των υποδομών του, ώστε να αναπτύξει ακόμη περισσότερο τη δυναμική του και να γίνει ακόμη πιο ανταγωνιστικό στο πλαίσιο της διεθνούς ακαδημαϊκής κοινότητας.

Η Πολιτεία οφείλει να ανταμείψει τις αξιέπαινες προσπάθειες του νεοσύστατου Τμήματος, εξασφαλίζοντας όχι μόνο την ομαλή λειτουργία του αλλά και τους αναγκαίους όρους για την εσωτερική ανάπτυξη και τη διεθνή προβολή του, παρέχοντας στο ίδρυμα την απαραίτητη χρηματοδότηση για τη βελτίωση των υποδομών του και στους φοιτητές του Τμήματος τα ανάλογα επαγγελματικά δικαιώματα.

Τα μέλη της επιτροπής

Όνομα	Επίθετο	Υπογραφή
1. Prof. Dr. Marie-Elisabeth Mitsou		
2. Prof. Dr. Thalia Vrachopoulos		
3. Prof. Dr. Sokratis Georgiadis,		
4. Prof. Jason Karaindros		